

Museums Lolland-Falsters arkæologiske strategier, politikker og planer

(version – december 2021)

Indhold

1. Rammevilkår	3
2. Grundfortællinger	3
Målsætninger for Museum Lolland-Falsters arkæologi.....	4
Konkrete fokusområder for de næste fem år.....	4
3. Forskningsstrategi	5
Konkrete emner i de næste fem år.....	6
Kvalitetssikring.....	7
Integration med andre strategier.....	7
4. Formidlingsstrategi	8
Vision.....	8
Formidlingsspor.....	8
Målgrupper.....	8
Overordnede formidlingsmål.....	9
Konkrete formidlingstiltag for de næste fem år målrettet borgere	9
Konkrete formidlingstiltag for de næste fem år målrettet bygherrer	9
5. Indsamlingspolitik	9
Generelle retningslinjer.....	9
Retningslinjer for (for)undersøgelser	10
6. Registreringspolitik	10
Rammevilkår.....	10
Formål	11
Registrering i SARA, MUD og Fund og Fortidsminder.....	11
Registrering af analogt datamateriale fra udgravninger.....	12
7. Bevaringsplan	12
Indledning	12
Magasinforhold.....	12
Bevaringstilstand/-forhold	12
Analoge data	13
Uddeponering og udlån	13
8. Administrationsplan	13

Indledning	13
Lovgrundlag	14
Formål	14
Sagstyper og sagsbehandlingstid	14
Sagsgang - generelt	14
Sagsgang i forbindelse med arkæologiske (for)undersøgelser	15
Indstilling og budgetudarbejdelse – bygherrebetalte (for)undersøgelser	16
Når feltarbejdet til en (for)undersøgelse er slut	16
Beretning, kulturhistorisk rapport og afsluttende regnskab	16
Afslutning af en (for)undersøgelsessag	17

1. Rammevilkår

Museum Lolland-Falster (MLF) er Guldborgsund og Lolland kommuners statsanerkendte kulturhistoriske museum med forskningsforpligtelse i henhold til Museumsloven.

Museets varetagelse af den arkæologiske kulturarv er omfattet af museets vedtægter, Museumsloven¹ samt Slots- og Kulturstyrelsens gældende krav til den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed².

2. Grundfortællinger

MLF's varetagelse af det arkæologiske ansvar på Lolland og Falster tager afsæt i tre grundfortællinger:

Den første grundfortælling handler om Lolland og Falster som porten mellem Skandinavien og det europæiske fastland – det transformatoriske perspektiv.

Qua deres centrale placering har øerne op gennem (for)historien fungeret som en korridor for kulturudvikling og kommunikation. Arkæologien på Lolland-Falster viser et mangfoldigt udtryk af, hvordan og hvornår mennesker integrerede sig i eller diversificerede sig fra andre grupper. I konsekvens heraf findes der forskellige materielle repræsentationer af identiteterne. I den sammenhæng er udforskningen af kommunikation og udveksling af varer to af de mest relevante aspekter, fordi kontraster kun kan etableres, når man ser på "den anden". Det betyder, at kulturarven skal integreres og sammenlignes i en overregional sammenhæng for at erkende lokale og regionale karakteristika.

Den anden grundfortælling handler om landskabet og de naturlige ressourcer – det økologiske perspektiv.

Øernes landskab, som blev formet under den sidste istid, er scenen for den kulturhistoriske udvikling. Det er derfor nødvendigt at forstå landskabs- og faunaudviklingen, for til fulde at kunne forstå Lolland-Falsters rolle som korridor for transport og udveksling af mennesker, dyr, varer, teknologi, tanker og ideer.

Den tredje grundfortælling handler om de fysiske spor, som den kulturhistoriske udvikling har efterladt sig – det materielle perspektiv.

Den rige arkæologiske kulturarv på Lolland og Falster giver et detaljeret indblik i øernes (for)historie og deres rolle som levested og transitområde i forskellige tidsperioder.

Grundfortællingerne er udgangspunkt og bagtæppe for MLF's arkæologiske opgavevaretagelse og skal, når det er relevant, tænkes ind i planlægningen og gennemførelsen af arkæologiske (for)undersøgelser og i forskningen og formidlingen af (for)undersøgelsesresultaterne.

¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2014/358>.

² Krav til varetagelse af den bygherrebetalte arkæologiske virksomhed gældende fra 1. januar 2021 – Revideret pr. maj 2021 / J. nr.: 20/10576.

Som eksempler på dette er bl.a. udgravningerne i sammenhæng med Femernforbindelsen, som viser, at det sydlollandske kystlandskab blev intensivt udnyttet og var integreret i menneskets verden i stenalderen, og at udnyttelsen af de marine ressourcer spillede en stor rolle i landbrugets første tid.

Stenalderens bosættelser og grave viser en klar regionalisering på øerne, mens stormandsgraven og bebyggelsessporene ved Hoby på Lolland - sammen med en række andre gravfund på de to øer - er et eksempel på vidtrækkende netværk og den ekstraordinære rigdom i de øverste samfundslag i ældre romersk jernalder. For vikingetiden og den tidlige middelalder viser Trygge Slot (Falster) og voldstedskomplekset ved Grimstrup (Lolland) betydningen af befæstninger for at udøve magt og kontrol i landskabet.

Målsætninger for Museum Lolland-Falsters arkæologi

MLF's arkæologiske undersøgelsesvirksomhed arbejder i spændingsfeltet mellem den bygherrebetalte arkæologi, formidling og forskning.

Den arkæologiske forskning i og formidlingen af kulturhistorien på Lolland og Falster er primært baseret på data og fund fra gamle og nye arkæologiske (for)undersøgelser. Herfra udvikles det metodiske grundlag for den bygherrebetalte arkæologi ud fra humanistiske og naturvidenskabelige perspektiver og, i konsekvens heraf, en basis for udfoldelsen af de kulturhistoriske grundfortællinger.

MLF har gode erfaringer med at integrere naturvidenskabelige strategier i forbindelse med (for)undersøgelserprojekter og løbende feltarbejder. En målrettet prøveudtagning og de efterfølgende naturvidenskabelige analyser bidrager til afklaring af den enkelte (for)undersøgelses forskningspotentiale. Løbende udvikling, implementering og evaluering af naturvidenskabelige strategier er derfor en vigtig målsætning i relation til MLF's arkæologiske undersøgelsesvirksomhed.

Generelt arbejder MLF's arkæologer på at skabe en stærkere sammenhæng mellem øernes rolle i den generelle kulturudvikling og specifikke spørgsmål/problemstillinger om udveksling, kulturel identitet og mennesker i landskabet. Dette skal bidrage til at knytte den praktiske arkæologi og forskningen tættere sammen i et symbiotisk forhold.

Konkrete fokusområder for de næste fem år

I de kommende fem år vil følgende virkeområder være i fokus:

1. Arkæologiske undersøgelsesprojekter i stor skala: færdiggørelse af Femernprojektet, Jernbaneprojektet og Grøn Gas-projektet.
Dokumentationen af Femernprojektet forventes afsluttet i 2026. Femerntunnelens baglandsforbindelse, den arkæologiske (for)undersøgelse af jernbaneudbygningen på Lolland, gennemføres i 2021-2022.
Den arkæologiske (for)undersøgelse i forbindelse med Grøn Gas-projektet forventes gennemført i 2022-2023. Der er tale om endnu et lineært projekt for en gasledning fra Næstved til sukkerfabrikkerne i Nykøbing Falster og Nakskov.
I alle tre tilfælde er der tale om projekter, som har karakter af at være tværsnit gennem landskabet, og som derfor danner et godt grundlag for yderligere forskning. Navnlig i landskabsarkæologiske aspekter og miljøhistorie (jf. forskningsstrategien).

2. Registrering og ajourføring af Fund & Fortidsminder
Tilgængeliggørelsen af arkæologiske lokaliteter i Fund & Fortidsminder er ikke kun et krav fra Slots- & Kulturstyrelsen, men også et væsentligt kriterium for alt videre arbejde med den fælles (arkæologiske) kulturarv. Det er derfor af stor betydning, at fund og dokumentation registreres rettidigt efter den afsluttende rapportering af et feltarbejde.
3. Offentliggørelse af udgravnings- og forskningsresultater
Publikationerne skal opfylde de gældende kvalitetsstandarder. Museets akademiske personale er primært ansvarligt for publikationer og rapporterer årligt om igangværende publikationer. Offentliggørelsesstrategien omfatter også den tidsmæssige organisering og rækkefølgen af relaterede artikler. Målet er at opnå en bredere formidling, hvor det er relevant, ved at knytte forbindelser tilbage til formidlingsafdelingen. MLF's publikationer skal registreres i PURE.

3. Forskningsstrategi

Det primære grundlag for MLF's forskning er det arkæologiske materiale, som har proveniens til Lolland og Falster.

Materialet indsamles fra bygherrebetalte arkæologiske (for)undersøgelser og forskningsprojekter. Den bygherrebetalte arkæologi, hvorfra størstedelen af de arkæologiske data stammer, er underlagt en række eksterne begrænsninger, som f.eks. arealet af udgravningsfeltet eller den tid, som er til rådighed for en given (for)undersøgelse. Forskningsudgravninger har på den anden side sjældent så store områder eller midler til rådighed, som de byggeherrebetalte (for)undersøgelser, og kan derfor oftest kun gennemføres som mindre, fokuserede undersøgelser. Som følge heraf er MLF's arkæologiske forskning placeret mellem den praktiske arkæologiske virkelighed og det akademiske ambitionsniveau.

Den arkæologiske forskning på MLF tager sigte på integration af forskellige forskningsgrene. Det er vigtigt, at den praktiske arkæologi og den arkæologiske forskning arbejder sammen for at opnå det bedst mulige resultat. Derfor skal det altid tilstræbes, at der løbende foretages videnskabelig evaluering af de enkelte (for)undersøgelser i tæt samarbejde med den ansvarlige udgravningsleder.

MLF's arkæologiske forskning forfølger to overordnede metodiske strategier:

1. En induktiv tilgang: hvor nye og gamle arkæologiske fund og data bruges til undersøgelser af specifikke emner. Det kan f.eks. være udarbejdelse af en rapport om en lokalitet, en særlig undersøgelse af keramik eller diakrone analyser af husformer. Disse undersøgelser udgør det videnskabelige grundlag.
2. En deduktiv tilgang: hvor der på basis af tværgående samarbejder udvikles spørgsmål og metoder, som efterfølgende verificeres eller falsificeres ved hjælp af foreliggende datamateriale. I denne sammenhæng skal datagrundlaget forstås som det deduktive element, dvs. at fund og lokaliteter udvælges og undersøges på grundlag af det givne projekts målsætninger. Den bygherrebetalte arkæologi er den primære datakilde i den deduktive tilgang og bidrager således aktivt til den arkæologiske forskning.

I praksis foregår forskningen på to måder: 1) præsentation af vores arbejde, især fra den bygherrebetalte arkæologi og 2) udvikling af målrettede forskningsprojekter. Især de

sidstnævnte er afhængige af eksterne finansieringer. Dette fordrer en løbende udvikling af lovende tema- og forskningsområder og forberedelse af tilsvarende ansøgninger.

Indfrielse af strategien forudsætter, at museets faste personale deltager aktivt i relevante nationale og internationale netværk og konferencer – f.eks. museums-, forsknings- eller foreningsnetværk. Deltagelsen koordineres af museets ledelse. Målet er, at MLF's arkæologiske forskning indgår i en generel videnskabelig og strategisk kontekst, således at eksisterende og fremtidige samarbejder er i overensstemmelse med museets overordnede forskningsstrategi.

Konkrete emner i de næste fem år

I løbet af de næste fem år vil der blive fokuseret på seks specifikke emner. De har forskellig rækkevidde og størrelse, men de udgør væsentlige dele af den overordnede strategi.

1. *Lolland's Lost Landscapes*

- a. Dette tema beskæftiger sig med det materielle og immaterielle kulturlandskab på Lolland og Falster inden for forskellige kronologiske rammer. I de kommende år spiller to forskningsområder, hhv. Femernprojektet og magt-/herredømme-strukturer en væsentlig rolle.
- b. Offentliggørelse og analyser af Femernprojektets data
Det vigtigste initiativ i denne sammenhæng er etablering af 3L- (*Lolland's Lost Landscapes*) netværket. Et interdisciplinært forskningsnetværk for udvikling af en sammenhængende og omfattende strategi for analyser af materialet fra Femernprojektet. Centralt for netværket er udvekslingen mellem de forskellige deltagende forskere og integrationen af forskellige ideer og metoder.
- c. Magt- og herredømmestrukturer
 - i. Lollands mange velbevarede voldsteder giver en ideel mulighed for at studere indflydelse og magtfordeling på øen i middelalderen. Kortlægning og datering af de forskellige voldsteder, deres placering i en bredere international sammenhæng samt integration i forskningslandskabet er hovedmålene for de kommende år. Udgangspunktet for arbejdet er Grimstrup-komplekset og dets betydning for den rumlige kontrol af landskabet.
- d. Konferencen *LOST 2022 – Changing Identity in a changing World* og den tilhørende publikation af conferencebidragene fra internationale kolleger. Konferencen, der fokuserer på forandringer omkring 4.000 f.Kr. afholdes i juni 2022, og conferencebidragene er planlagt til publicering i sommeren 2023.
- e. Udvikling og gennemførelse af eksternt finansierede forskningsprojekter:
 - i. Et forskningsprojekt med fokus på landskabsændringer og menneskets indvirkning på Syltholmfjorden fra sen mesolitikum til bronzealderen. Projektet har til formål at undersøge, hvilken indflydelse fiskeriet har haft i et diakront perspektiv. Et væsentligt aspekt af projektet er belysning af den identitet, som fortidens mennesker havde i relation til deres selvforståelse, som fiskere.
 - ii. Løbende udvikling af forskningsprojekter baseret på allerede indsamlede arkæologiske genstande og data samt aktuelle (for)undersøgelser. Projekterne skal, så vidt det er muligt, udvikles i samarbejde med eksterne (inter)nationale forskere.

2. De store gennemførte, igangværende og kommende tracéundersøgelser giver et omfattende indblik i Lolland og Falsters forhistoriske landskaber. Derfor er det i de kommende år vigtigt at fortsætte den omfattende datering og analyse af de forhistoriske bosættelsesområder og miljøer. Formålet er at tilvejebringe en omfattende miljøarkæologisk forståelse af øerne. Erfaringerne fra Femernprojektet har vist, hvor vigtig en omfattende og målrettet prøveudtagningsstrategi er for forståelsen af landskabsudviklingen og de menneskelige aktiviteter i fortiden.
 - a. Et relevant aspekt vil være analyser af bosættelsesudviklingen på basis af tidligere og nye udgravninger.
 - b. Et andet relevant aspekt er forståelsen af landskabet på forskellige skalaer og niveauer. Materiale fra igangværende udgravninger, nye forskningsprojekter og arkivmateriale anvendes til en detaljeret miljøarkæologisk rekonstruktion.
3. Trygge Slot
For at kunne forstå borgkompleksets betydning for den kulturhistoriske udvikling fra tidlig vikingetid til middelalderen skal anlæggets nuværende dateringsmæssige ramme verificeres og den kronologisk udvikling detaljeres i de kommende år. Sideløbende med dette skal der etableres et kollokvium med forskere fra Danmark og Tyskland med henblik på at diskutere og udvikle forskningsstrategier/-projekter.
4. Hoby
I de kommende år skal der skaffes ekstern finansiering til en afsluttende forskningspublikation om lokaliteten.
5. Deltagelse i internationale konferencer og workshops
I de kommende år skal der løbende afsættes ressourcer til at vedligeholde eksisterende og etablere nye forskningsmæssige kontakter samt til at præsentere museets arkæologiske forskning således, at resultaterne bliver en del af den (inter-)nationale diskussion.
6. I mindre omfang skal der udvikles og søges ekstern finansiering til forskningsprojekter med fokus på specifikke spørgsmål eller materialer med relevans for MLF's overordnede forskningsstrategi for de arkæologiske grundfortællinger.

Kvalitetssikring

MLF's arkæologiske forskning afrapporteres årligt i den generelle forskningsrapport (se Forskningsstrategi 2021–2025). Videnskabelige publikationer skal i videst muligt omfang være peer reviewed og forfattet efter *good scientific practise*³.

Integration med andre strategier

MLF's arkæologiske forskningsstrategi og grundfortællinger er indlejret i virksomhedsplanen 2022–2026 og er relateret til museets øvrige arkæologiske strategier, politikker og planer.

³ Fx https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/european-code-of-conduct-for-research-integrity_horizon_en.pdf.

Museets arkæologiske indsamlingspolitik er et grundlæggende aspekt af det arkæologiske arbejde, formidling og forskning. Politikken anvendes ubegrænset (aktuel version: Indsamlingspolitik 2021).

Museets arkæologiske registreringspolitik garanterer, at fund og fortidsminder kan lokaliseres. Politikken anvendes efter behov (aktuel version: Registreringspolitik 2021).

Museets arkæologiske bevaringsplan sikrer arkæologiske fund og data for fremtiden og anvendes ubegrænset (aktuel version: Bevaringsplan 2021).

Den arkæologiske formidlingsstrategi er et relevant aspekt af museets arbejde og forbinder den praktiske arkæologi og forskning med offentligheden. Den arkæologiske formidling skal bidrage til at indfri museets overordnede vision og pejlemærker (identitet/dannelse/museum for alle). Museets formidlingsstrategi anvendes i videst muligt omfang (aktuel version: Formidlingsstrategi maj 2021).

Den arkæologiske administrationsplan udgør grundlaget for museets forvaltning af Museumsloven i relation til den bygherrebetalte arkæologiske undersøgelsesvirksomhed. Anvendes ubegrænset (aktuel version: Administrationsstrategi 2021).

4. Formidlingsstrategi

Vision

På MLF formidler vi den lokale (for-)historie med tråde til fortællingen om Danmarks tilblivelse og udvikling. Vi fortæller en historie, der lægger vægt på øernes rige kulturarv samt væsentlige betydning i den kulturhistoriske udvikling, og som aktualiserer forhistorien i forhold til nutidige problemstillinger. Vores arbejde med formidling af den bygherrebetalte arkæologi tager udgangspunkt i MLF's tre pejlemærker: identitet, dannelse og museum for alle.

På MLF lever vi op til Museumslovens krav om formidling (§2), museets overordnede formidlingsstrategi samt museets visions- og strategiplan. Formidlingen af den bygherrebetalte arkæologi er en integreret praksis, som bliver tænkt, tilrettelagt og praktiseret i samarbejde med de projektansvarlige og relevante faglige medarbejdere.

Formidlingsspor

Vores formidlingsarbejde i forhold til den arkæologiske virksomhed sker i relation til fem hovedområder:

- Åbne udgravninger
- Udstillinger
- Undervisning
- Foredrag
- Digitale og trykte medier

Målgrupper

Formidlingen af den bygherrebetalte arkæologi arbejder med flere målgrupper:

- Naboer til anlægsprojekter/undersøgelsesområder
- Skole-/gymnasieelever
- Digitale målgrupper (primært på Facebook, aldersgruppe 20-55+)

Overordnede formidlingsmål

- Vores formidling af de arkæologiske undersøgelser er forskningsbaseret og/eller solidt forankret i et empirisk materiale fra Lolland og Falster
- Vi er til stede på så mange relevante scener og platforme som muligt
- Vi udvikler formidlingstiltag med henblik på at ramme så mange forskellige grupper i samfundet som muligt
- Efter færdiggørelse af arkæologiske projekter ligger rapporter og lignende tilgængeligt på museets hjemmeside

Konkrete formidlingstiltag for de næste fem år målrettet borgere

- Formidling af arkæologiske proceshistorier, undersøgelsesresultater og andre relevante (arkæologiske) historier på Facebook og hjemmeside
- Historier om særligt væsentlige eller spændende fund/lokaliteter til de lokale medier
- Til åbne udgravninger og øvrige formidlingsarrangementer skal gæsten altid møde faglige medarbejdere
- Stærke samarbejder med Lolland-Falsters uddannelsesinstitutioner, som sikrer at børn og unge fra 0. klassetrin til gymnasiet kender MLF's arkæologiske arbejde

Konkrete formidlingstiltag for de næste fem år målrettet bygherrer

- I det arkæologiske kap. 8-samarbejde holdes bygherre løbende orienteret om resultater
- MLF tilbyder bygherre at bruge de arkæologiske undersøgelser som et værdiskabende element, herunder at udnytte:
 - potentiale og pr-værdi af de gjorte fund og undersøgelser bl.a. i form af en bredere formidling end den kulturhistoriske rapport
 - undersøgelserne og de historier, som de afføder, som en positiv sidegevinst
 - at arkæologien kan styrke samarbejdet med berørte lodsejere, som kan få et kulturhistorisk 'plaster på såret' og give stolthed over, at man bidrager til vores fælles (for-)historie

5. Indsamlingspolitik

Den arkæologiske indsamling dækker alle jordfund fra istid til 1900-tallet på Lolland og Falster, mens nyere tids indsamling dækker tiden fra reformationen i 1536 til i dag. Indsamlingen skal repræsentere det omgivende samfund.

Den arkæologiske indsamling finder kun sted inden for museets geografiske ansvarsområde, Lolland og Guldborgsund kommuner.

Indsamlingen underbygger og supplerer museets forsknings-, undersøgelses- og dokumentationsområder som beskrevet i museets virksomhedsplan og arbejdsplaner.

Generelle retningslinjer

Som udgangspunkt indsamler MLF genstande med proveniens til Falster eller Lolland. I forbindelse med indsamlingen af arkæologiske genstande indsnævres kravet om proveniens yderligere, idet genstande skal kunne stedfæstes forholdsvis præcist.

Findestedet skal som minimum kunne angives til en matrikel, en ejendom, et jordstykke eller lignende. I særlige tilfælde vil også arkæologiske genstande med en mindre sikker proveniens

indtages. Det vil være i tilfælde, hvor genstandene er centrale for museets forskningsområder eller er unika.

MLF's arkæologiske museumsinspektører har ansvaret for indsamling af arkæologiske genstande til museets samling. Museumsinspektørerne vurderer genstandenes proveniens, tilstand og betydning for Lolland-Falster set i sammenhæng med museets allerede kendte samling og de øvrige danske museers samlinger.

Den faglige begrundelse for indtaget indskrives i den pågældende museumssag.

Indsamlingen skal underbygge og supplere museets forsknings-, undersøgelses- og dokumentationsområder. Indsamlingen fastlægges for en 5-årig periode med fast årlig opfølgning. Museets aktive indsamling foretages inden for museets allerede planlagte projekter fx i forbindelse med feltundersøgelser, forskning og formidling.

Indsamlingen skal vægte og inkludere karakteristiske, usædvanlige, typiske og sjældne genstande således, at der ikke udelukkende indsamles typiske eller udelukkende sjældne genstande. Kontekst spiller en vigtig rolle i afvejning af, hvad der indsamles.

Passiv indsamling minimeres, og der indtages kun i det omfang, relevante genstande supplerer museets temasamlinger.

Køb af genstande sker kun i særlige tilfælde, og kun i det omfang en genstand er central for et emnefelt.

Retningslinjer for (for)undersøgelser

I forbindelse med indsamling af genstande fra museets arkæologiske (for)undersøgelser er det vigtigt, at indsamlingen foretages reflekteret. Dvs. med udgangspunkt i den enkelte (for)undersøgelses videnspotentiale. Det er væsentligt, at der reflekteres i alle dele af indtagelsen, både ved indtag i felt og undervejs i processen frem mod en endelig slutmagasinering.

Ved (for)undersøgelse akkumuleres også en lang række andre data. Det kan være jordprøver, fotografier, tegninger, 3D-data, GIS-data m.m. Også for disse data er det vigtigt, at det overvejes, hvilke rå-data, der indsamles, og hvilke data, der slutarkiveres.

6. Registreringspolitik

Rammevilkår

MLF har, som kulturhistorisk museum for Guldborgsund og Lolland kommuner, en forpligtelse til at sikre analogt og digitalt dokumentationsmateriale for det arkæologiske ansvarsområde. Museets registrering er forbundet med de fire øvrige hovedopgaver inden for rammerne af Museumsloven (indsamling, bevaring, forskning og formidling). Museets registrering skal medvirke til at aktualisere, udvikle og sikre viden om kulturarv for borgere og samfund i et lokalt, regionalt og nationalt perspektiv. Ligeledes skal museet efterleve Slots- og Kulturstyrelsens gældende minimumskrav for registrering i de museale centralregistre SARA og Fund og Fortidsminder, forvaltningsloven samt GDPR. Endelig skal MLF sikre, at arkæologiske (for)undersøgelser afrapporteres med afsluttende beretning samt indberettes og opdateres i Fund og Fortidsminder senest et år efter feltarbejdets afslutning.

Data vedrørende igangværende og afsluttede arkæologiske undersøgelser registreres i MUD – Museernes udgravningsdata.

Formål

Museets registrering sørger for, at alle væsentlige informationer og data tilknyttet genstande og arkæologisk undersøgelsesaktivitet sikres for eftertiden. Ligeledes tjener registreringen til, at man til alle tider kan se, hvor en given genstand er placeret på museets magasin(er), om den er udstillet eller udlånt.

I forbindelse med MLF's arkæologiske undersøgelser og indtag af arkæologisk genstandsmateriale skal oplysninger, der er akkumuleret igennem disse, beskrives grundigt i den elektroniske museumssag. MLF benytter SARA til oprettelsen af arkæologiske sager, journalisering i forbindelse med igangværende sager samt den endelige indregistrering af opsamlet viden. MUD anvendes til den løbende indtastning af arkæologiske data fra både undersøgelses- og indsamlingssager. Ved afslutningen af en arkæologisk sag overføres relevante data via MUD direkte til SARA. Sideløbende med SARA anvendes Fund og Fortidsminder til den spatielle oprettelse af lokaliteter samt til opdateringer sendt mellem MLF og Slots- og Kulturstyrelsen i forbindelse med afrapportering og afslutning af aktuelle sager.

De digitale registreringer danner også grundlag for formidling og forskning internt på museet samt eksternt i takt med den løbende tilgængeliggørelse.

Endelig er den digitale registrering et vigtigt redskab i forbindelse med det antikvariske forvaltningsarbejde, som museet udfører inden for rammerne af Museumslovens kapitel 8 § 23 og §25.

Museets registreringer skal være tilgængelige for offentligheden.

Registrering i SARA, MUD og Fund og Fortidsminder

MLF har, som statsanerkendt kulturhistorisk museum, pligt til at indberette oplysninger om sin samling i SARA. Arkæologiske sager oprettes i SARA's sagsmodul og består alle af museets akronym (MLF) efterfulgt af fem cifre. Sagsnumre tildeles fortløbende, og seneste anvendte nummer fremsøges i SARA. Alle arkæologiske sager har ligeledes tilknyttet en sagsbetegnelse, ofte i form af et nærtliggende stednavn eller andet geografisk pejlemærke. MLF sikrer, at alle relevante data vedrørende de enkelte arkæologiske museumssager registreres i databasen således, at den enkelte sags begivenhedsgang fremgår klart og tydeligt. Museet efterlever Slots- og Kulturstyrelsens minimumskrav til registreringen af data i SARA som beskrevet i skrivelsen *Krav og anbefalinger til museernes registrering og indberetning* dateret 31. oktober 2018.

Arkæologiske data frembragt i forbindelse med museets undersøgelsesvirksomhed eller ved indtag af nye genstande registreres i databasen MUD. MUD er en selvejende organisation, der driver en database til brug for arkæologiske undersøgelsesdata fra danske museer. Fra museets arkæologiske udgravninger registreres data vedrørende anlægs- og konstruktionstyper (a-nr. og k-nr), genstandsfund (x-nr.), fotos (f-nr.) samt storformatsregistreringer i form af profil- og fladetegninger (t-nr.). Ved en sags afslutning sendes data fra MUD til SARA via et overførselsmodul.

Sideløbende med registreringen i SARA og MUD indberettes data vedrørende kulturarvsanlæg, forundersøgelser og udgravninger i det kulturhistoriske centralregister Fund og

Fortidsminder. Denne database fungerer også som bindeled mellem museet og Slots- og Kulturstyrelsen i forbindelse med godkendelse, opdatering samt afslutning af arkæologiske undersøgelsessager inden for rammerne af Museumslovens kapitel 8.

I forbindelse med afslutningen af arkæologiske sager uploader MLF relevante dokumenter i form af beretning og kulturhistorisk rapport til Fund og Fortidsminder. Dette gøres senest et år efter afslutningen af det arkæologiske feltarbejde. Ligeledes opdateres Fund og Fortidsminder med relevante data vedrørende pågældende undersøgelse senest et år efter afslutningen af feltarbejdet.

Registrering af analogt datamateriale fra udgravninger

Analogt datamateriale genereret i forbindelse med museets udgravningsaktiviteter registreres i MUD og arkiveres i museets topografiske udgravnings- og beretningsarkiv. Her er udelukkende tale om storformatstegninger på folie. Inden arkivering scannes de enkelte storformater og vedhæftes den enkelte undersøgelsessag på museets interne server.

7. Bevaringsplan

Indledning

Nærværende bevaringsplan har til formål at sikre den bedst mulige bevaring og adgang til MLF's arkæologiske samling således, at samlingen ikke alene indgår som en naturlig og integreret del af museets arkæologiske forvaltnings-, forsknings- og formidlingsarbejde, men også er tilgængelig for eksterne interessenter.

Bevaringsplanen for det arkæologiske materiale følger Museumslovens krav til og Slots- & Kulturstyrelsens retningslinjer for bevaring og håndtering af kulturarvsgenstande samt den generelle bevaringsplan for museets samling - herunder strategier for klima- og skadedyrsmonitorering.

Bevaringsplanen evalueres årligt.

Magasinforhold

MLF er i gang med at planlægge et nyt og tidssvarende basismagasin. Det nye magasin er højt prioriteret i den samlede bevaringsstrategi. Magasinprojektet mangler endnu lokalpolitiske beslutninger. Det er planen at påbegynde byggeriet senest i 2023.

Udover basismagasineret planlægger museet et formidlende magasin i et kommende nyt museum i Nykøbing Falster.

Bevaringstilstand/-forhold

Bevaringsforholdene for de arkæologiske genstande på magasiner og i udstillinger, inddeponerede og uddeponerede genstande samt de generelle magasinforhold monitoreres løbende.

Museet har andele i *Bevaring Sjælland*, som varetager det løbende konserveringsarbejde efter en prioriteret liste. I forbindelse med museets arkæologiske (for)undersøgelsesvirksomhed foretages der stabiliserende konservering i henhold til retningslinjer i Slots- & Kulturstyrelsen *Vejledning for arkæologiske undersøgelser*.

Bevaring Sjælland yder endvidere konsulentbistand i forhold til bevaringsmonitoreringen. I relation til sidstnævnte er der udarbejdet en strategisk og en dynamisk bevaringsplan for museets samling.

I 2015 iværksatte museet projektet *Samling for fremtiden*, som omfatter en gennemgang af hele museets samling. Projektet har til formål at trimme og klargøre samlingen til det nye museum med nye magasinforhold, som museet arbejder på at få realiseret i løbet af de kommende år.

Der er endnu ikke foretaget gennemgang af det arkæologiske materiale, der for størstedelen af den ældste dels vedkommende omfatter genstande kontamineret med skimmelsvamp. Disse genstande er derfor ikke tilgængelige, og de vil først blive gennemgået og afrenset i forbindelse med indflytning på nyt magasin.

Analoge data

Analoge data, som indeholder oplysninger om museets arkæologiske genstandssamling, omfatter gamle genstandsprotokoller, beretninger samt topografiske sager.

Uddeponering og udlån

Som udgangspunkt er der kun ekstern adgang til MLF's arkæologiske materiale i forbindelse med forskning og formidling.

Udlån, herunder prøveudtagning til naturvidenskabelige analyser, forudsætter, at der indgås en skriftlig aftale.

Humane knogler deponeres på Antropologisk Laboratorium, Panum Institutet, og dyreknoget på Kvartærzoologisk Afdeling, Statens Naturhistoriske Museum. Alt knoglemateriale forbliver museets genstande.

Danefæ fra Lolland og Falster indleveres til Nationalmuseet og hjemtages kun i forbindelse med udstillinger.

8. Administrationsplan

Indledning

MLF er Guldborgsund og Lolland kommuners statsanerkendte kulturhistoriske museum med forvaltningsansvar i henhold til Museumsloven.

Forvaltningsansvaret omfatter sikringen af arkæologiske og nyere tids kulturhistoriske bevaringsværdier i forbindelse med fysisk planlægning og udførelse af jordarbejder på Lolland og Falster.

Forvaltningsansvaret er placeret i museets afdeling for *Kulturhistorie & Formidling* og varetages af museumsinspektørerne for hhv. arkæologi og nyere tid.

Nærværende administrationsplan tager udgangspunkt i det forvaltningsansvar og de forvaltningsrelaterede opgaver relateret til sikring af de arkæologiske kulturhistoriske værdier, men de overordnede forhold beskrevet i planen er også gældende for nyere tid.

På museets hjemmeside findes der information om de forvaltningsrelaterede ydelser, som museet tilbyder.

Lovgrundlag

Det antikvariske forvaltningsarbejde foretages inden for rammerne af Museumslovens kapitel 8 §23 og 25 vedrørende hhv. høring og arkivalisk kontrol i forbindelse med offentlige myndigheders planmateriale og arkivalisk kontrol i forbindelse med jordarbejder samt § 26 om (større) arkæologiske forundersøgelser og § 27 om egentlige arkæologiske undersøgelser.

Desuden skal forvaltningsarbejdet overholde reglerne for god forvaltningsskik og gældende GDPR-lovgivning.

Formål

Administrationsplanens overordnede formål er på basis af gældende lovgrundlag at sikre, at MLF's forvaltning inden for det antikvariske område foretages:

- ensartet og gennemskueligt
- professionelt og kompetent
- med fokus på rådgivning af myndigheder og bygherrer, herunder om in situ bevaring af kulturhistoriske værdier

Sagstyper og sagsbehandlingstid

De fleste sager, som indgår i museets antikvariske forvaltningsarbejde, opstår som følge af henvendelser og orienteringer fra myndigheder samt private og offentlige bygherrer.

Henvendelserne kan inddeles i følgende hovedtyper:

- byggesager (inkl. byggesagslister og ledningsarbejder)
- dispensationer fra Naturbeskyttelsesloven
- landzone tilladelser
- kommuneplaner
- lokalplaner og kommuneplantillæg
- råstofindvinding
- skovrejsning og læhegn
- VVM

I høringsfasen har museet fastsat den samlede sagsbehandlingstid til maksimalt 4 uger fra modtagelsen af en sag til afgivelse af eventuelt høringssvar/arkivalisk kontrol.

For det arkæologiske forvaltningsarbejde indgår der yderligere sagsbehandlingstid i forbindelse med sager, hvor høringsfasen resulterer i en (større) forundersøgelse og eventuel efterfølgende egentlig undersøgelse. Museet har ikke fastsat en maksimal tidsfrist for den type sagsbehandling, idet tidsforbruget afhænger af dialogen med bygherre og sagsbehandlingstiden hos Slots- & Kulturstyrelsen.

Sagsgang - generelt

Museet har en sagspostkasse, som alle henvendelser vedrørende ovennævnte sagstyper kan fremsendes til. Hvis sagshenvendelsen sker til enkelte medarbejdere på museet, flyttes

henvendelsen umiddelbart herefter til sagspostkassen, hvorefter den videre sagsbehandling foretages.

Museet screener løbende alle indkomne sager for at bestemme den videre behandling.

Hvis en sag ikke er relevant i forhold til museets forvaltningsområde, afsluttes behandlingen af sagen efter screeningen.

Hvis en sag falder inden for museets forvaltningsområde, og der f.eks. skal afgives høringsvar eller laves arkivalisk kontrol, overgår den til videre sagsbehandling som museumssag.

Museumssager tildeles et journalnummer, og der oprettes en sagsmappe på museets sagsdrev.

Alle relevante dokumenter vedrørende en museumssag arkiveres i sagsmappen med angivelse af journalnummer. Ved al udgående korrespondance (f.eks. høringsvar, arkivaliske kontroller og mails) skal navn/initialer på afsenderen fremgå.

Det tilstræbes, at det er den samme museumsinspektør, der behandler en museumssag fra start til slut.

Sagsgang i forbindelse med arkæologiske (for)undersøgelser

Sagsgangen omfatter tre (for)undersøgelsestyper:

Mindre forundersøgelser er typisk sager vedrørende jordarbejder på arealer under 5.000 m², hvor museet har anbefalet bygherre at få foretaget en forundersøgelse, idet museet vurderer, at der er en risiko for at påtræffe og skade væsentlige ikke-fredede fortidsminder. Udgiften til denne type forundersøgelser afholdes af museet.

Større forundersøgelser er typisk sager vedrørende jordarbejder på arealer på 5.000 m² eller derover, hvor museet har anbefalet bygherre at få foretaget en forundersøgelse, idet museet vurderer, at der er en risiko for at påtræffe og skade væsentlige fortidsminder. Udgiften til denne type forundersøgelser afholdes af bygherren.

Begge forundersøgelsestyper har til formål at afklare, hvorvidt og i hvilket omfang der findes væsentlige ikke-fredede fortidsminder på arealet, som skal dokumenteres ved en egentlig undersøgelse, hvis de trues af jordarbejdet, samt udgiften til sidstnævnte.

Uanset forundersøgelsestype skal bygherren før forundersøgelsen igangsættes orienteres om, at forundersøgelsen er frivillig, og at den efterfølgende giver mulighed for at undgå udgifter til en egentlig undersøgelse, hvis jordarbejdet kan udføres således, at eventuelle væsentlige fortidsminder ikke skades.

Bygherren skal desuden informeres om, at udgiften til egentlig undersøgelse af væsentlige fortidsminder, som ikke er blevet erkendt i forbindelse med forundersøgelsen, afholdes af Slots- & Kulturstyrelsen.

Egentlige undersøgelser er typisk sager vedrørende jordarbejder på arealer, hvor der i forbindelse med en mindre eller større forundersøgelse er fundet væsentlige fortidsminder, som vil blive skadet ved jordarbejdet og derfor skal dokumenteres (udgraves). Udgiften til en egentlig undersøgelse afholdes af bygherren.

Indstilling og budgetudarbejdelse – bygherrebetalte (for)undersøgelser

Bygherrebetalte (for)undersøgelser kan først igangsættes, når indstilling og budget er godkendt af Slots- & Kulturstyrelsen, og når bygherren efterfølgende har godkendt budgettet.

Indstilling og budget udarbejdes efter Slots- & Kulturstyrelsens gældende *Vejledning om arkæologiske undersøgelser*.

Tidsplan for gennemførelse af (for)undersøgelsen skal senest aftales med bygherren i forbindelse med dennes godkendelse af budgettet.

Bygherren skal endvidere informeres om, at en aflysning af (for)undersøgelsen kan medføre udgifter svarende til de omkostninger, som museet har haft i forbindelse med planlægning og igangsættelse af (for)undersøgelsen efter bygherrens godkendelse af budgettet.

Desuden skal bygherren informeres om mulighed for anden formidling af (for)undersøgelsesresultaterne end den obligatoriske kulturhistoriske rapport.

Når budgettet er godkendt, og umiddelbart før (for)undersøgelsen går i gang, informeres museets bogholder, som i samarbejde med den ansvarlige museumsinspektør styrer (for)undersøgelsens økonomi.

Økonomistyringen skal ske efter Slots- & Kulturstyrelsens gældende *Vejledning om arkæologiske undersøgelser* og museets interne forretningsgang.

Når feltarbejdet til en (for)undersøgelse er slut

Umiddelbart efter afslutningen af en **forundersøgelse** afleverer museet en udtalelse med relevante kortbilag til bygherren, som enten frigiver arealet til jordarbejde eller informerer om, hvor der findes væsentlige fortidsminder, som kræver en egentlig undersøgelse.

I sidstnævnte tilfælde skal museet rådgive bygherren om mulighed for helt eller delvis at undgå udgifterne til egentlig undersøgelse, hvis jordarbejdet kan udføres således, at eventuelle væsentlige fortidsminder ikke skades.

Umiddelbart efter afslutningen af en **egentlig undersøgelse** afleverer museet en udtalelse til bygherren, som frigiver det berørte areal.

Beretning, kulturhistorisk rapport og afsluttende regnskab

Beretning og kulturhistorisk rapport udarbejdes senest et år efter afslutningen af en (for)undersøgelse.

Der udarbejdes ikke kulturhistorisk rapport i forbindelse med mindre forundersøgelser eller større forundersøgelser og egentlige undersøgelser, hvor der er aftalt en anden formidlingsform med bygherren

Beretning og eventuel kulturhistorisk rapport uploades til Fund & Fortidsminder i forbindelse med regnskabsaflægning.

Ved bygherrebetalte **(for)undersøgelser** foretages regnskabsaflægningen til Slots- & Kulturstyrelsen og efter styrelsens gældende *Vejledning om arkæologiske undersøgelser*.

Når Slots- & Kulturstyrelsen har godkendt det afsluttende regnskab, sendes dette til bygherren sammen med slutfaktura og eventuel kulturhistorisk rapport.

Ved mindre forundersøgelser foretages der kun intern regnskabsafklæggelse.

Afslutning af en (for)undersøgelsessag

Ved afslutning af en (for)undersøgelsessag skal den ansvarlige museumsinspektør sikre:

- at genstands- og prøvemateriale samt øvrigt datamateriale er registreret og arkiveret fysisk og digitalt
- at alle relevante dokumenter, rapporter og korrespondance er arkiveret i sagsmappen
- at Fund & Fortidsminder er opdateret